

L

Lonely Planet Thailand: ฟรังมอญไทย ในมุมมองที่เกี่ยวข้อง

Lonely Planet Thailand: Travelling in Thailand through the Eyes of Westerners

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นฤมล จันทรสุรวงศ์
- สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
- คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
-
- **Assistant Professor Narumol Chantrasupawong**
- Department of Business English
- School of Humanities and Applied Arts
- University of the Thai Chamber of Commerce
- E-mail: narumolutcc@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามายาคติของตะวันตกเกี่ยวกับโลกตะวันออกที่แฝงในหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet โดยใช้แนวคิดวาทกรรมอาณานิคมของ Edward Said ที่เสนอไว้ในหนังสือชื่อ Orientalism แนวคิดมายาคติของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) และแนวคิดหลังอาณานิคม Postcolonialism จากการศึกษา พบว่า หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยเล่มนี้เสนอภาพประเทศไทยด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ที่ถูกหล่อหลอมจากคติความเชื่อของตะวันตกต่อโลกตะวันออก ที่มีมาแต่ครั้งยุคอาณานิคมที่ว่า ตะวันตกและตะวันออกแตกต่างกัน และเป็นความแตกต่างที่ไม่เท่าเทียมกัน ตะวันตกเจริญกว่า อยู่ในสถานะที่เหนือกว่า ตะวันออกด้อยกว่า เป็นทาส แต่ก็มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ในขณะเดียวกันโลกตะวันออกมีความเป็นอื่น แปลกแยก ลึกลับ มีความเป็นหญิงที่มีเสน่ห์เข้ายวนนำหลงใหล หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอคติความเชื่อเหล่านี้ได้อย่างแนบเนียนและเป็นธรรมชาติ คำศัพท์ ภาษาที่ใช้ และ

ภาพประกอบที่ Lonely Planet เลือกใช้ ล้วนทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการเกี่ยวกับประเทศไทย และรับรู้
คติความเชื่อที่ตะวันตกมีต่อโลกตะวันออกเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว

คำสำคัญ: Lonely Planet Thailand วาทกรรมอาณานิคม มายาคติ แนวคิดหลังอาณานิคม

Abstract

This article aims at studying the “myth” the West subscribes to the East (Thailand, the Orient) in the Lonely Planet Thailand guidebook. The concept of ‘myth’ presented in Mythologies introduced by Roland Barthes, the concept of colonial discourse presented in Orientalism written by Edward Said together with the concepts of postcolonialism are applied in the study. Through descriptions of interesting tourist spots in Thailand, Lonely Planet uses vocabulary, expressions and illustrations to gradually, and seemingly unintentionally, construct Thailand in its readers’ imagination. The ‘myth’ shown in the guidebook is that Thailand (the Orient) is inferior, unusual and bizarre while the West is ‘inherently superior and civil’. However, Thailand (the Orient) has fertile land with lush forests, large varieties of bird life and great marine life. Moreover, the ‘myth’ that the Orient is exotic, extraordinary and eccentric as well as that the Orient is feminine, tempting and sexually mysterious are also implicitly reinforced.

Keywords: Lonely Planet Thailand, Colonial Discourse, Myth, Post-colonialism

บทนำ

ภาพโปสเตอร์แนะนำเชิญชวนให้ชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวประเทศไทยมักแสดงภาพความสงบและงดงามของวัดวาอาราม หาดทรายขาวสะอาด มีทิวมะพร้าวเขียวเป็นทางยาว ฟ้าใส่กระจ่าง ทะเลสีฟ้าครามดูระยิบระยับท่ามกลางแดดจ้า หรืออาจเป็นภาพหญิงสาวผิวค่อนไปทางคล้ำนุ่งผ้าถุงสวยงาม ห่มสไบเฉียงสวมหมวกในท่ารำอันอ่อนช้อย ฯลฯ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ภาพเหล่านี้สร้างแรงจูงใจดึงดูดนักท่องเที่ยวที่หลงใหลในความงามของศิลปะและวัฒนธรรมตะวันออก ธรรมชาติที่มีหาดทรายทอดยาวสุดตา กับท้องทะเลที่มีเกลียวคลื่นซัดในเปลวแดดให้ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

มีข่าวปรากฏในสื่อมวลชนอยู่เนือง ๆ ว่า ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่น่ามาท่องเที่ยวในลำดับต้น ๆ ในเดือนสิงหาคม 2557 ที่ผ่านมา องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ หรือ UNWTO ได้เปิดเผยรายงานด้านการท่องเที่ยวฉบับปี 2014 ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมการท่องเที่ยวนานาชาติในปี 2013 มีการจัดอันดับ 10 ประเทศท่องเที่ยวยอดเยี่ยมของโลก โดยวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวในประเทศนั้น ๆ ในปี 2013 ปรากฏว่าไทยติดอันดับที่ 10 **(ไทยติดที่ท่องเที่ยวยอดเยี่ยมอันดับ 10 ของโลก จากการจัดอันดับของ UNWTO, 2557)** นอกจากนั้นแล้ว เกาะเตายังได้รับการโหวตให้เป็นเกาะยอดเยี่ยมอันดับ 10 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ของเอเชียจากทริปแอดไวเซอร์ เว็บไซต์ท่องเที่ยวรายใหญ่ที่สุดในโลกอีกด้วย โดยในช่วงที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวจากสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลียให้ความสนใจเกาะเต่าอย่างมาก **(10 เกาะยอดเยี่ยมของโลก มีเกาะเต่าของไทยติดอันดับ 1 ในเอเชีย**

ด้วย, 2557) ยิ่งไปกว่านั้นเว็บไซต์ TripAdvisor.com ได้ประกาศผลการจัดอันดับสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของโลกประจำปี 2555 หรือ “Travelers’ Choice Awards 2012: Top 25 Destinations In The World” ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมสามารถแสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์ ปรากฏว่าจังหวัดเชียงใหม่ได้รับอันดับที่ 24 **(ประเทศไทยติดอันดับแหล่งท่องเที่ยวยอดเยี่ยมติดอันดับโลก, 2557)** และเว็บไซต์เดียวกันนี้ ได้ประกาศรางวัล Traveler’s Choice 2012 Hotels for Family ประเภท Top 25 Hotels for Families in Asia โรงแรมในประเทศไทยติดอันดับถึง 6 อันดับคืออันดับที่ 6, 15, 16, 17, 20 และ 25 ในส่วนของภัตตาคาร เว็บไซต์ www.cnngo.com เสนอข่าวการจัดอันดับ The World’s 50 Best Restaurants 2012: Who made the Cut? โดยนิตยสาร Restaurants ผลปรากฏว่าภัตตาคาร Nahm ในกรุงเทพมหานคร ติดอันดับที่ 50 **(ประเทศไทยติดอันดับแหล่งท่องเที่ยวยอดเยี่ยมติดอันดับโลก, 2557)**

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยว โรงแรมที่พัก และร้านอาหาร ที่เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จนได้รับการลงคะแนนให้ติดอันดับในระดับโลกเลยทีเดียว เว็บไซต์เหล่านี้ รวมถึงหนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ย่อมเป็นแหล่งข้อมูลที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ศึกษาอ่านเพิ่มเติมก่อนออกเดินทางท่องเที่ยวอย่างแน่นอน

หนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมอ่านเป็นลำดับต้น ๆ ย่อมมีชื่อ Lonely Planet ที่นักท่องเที่ยวชาวตะวันตกเลือกหยิบมา เพื่ออ่านเป็นข้อมูลเมื่อจะไปเที่ยวในประเทศนั้น ๆ อยู่ด้วย Lonely Planet อ้างว่า ตนเป็นหนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวประเทศไทยที่ขายดีเป็นอันดับ 1 (No. 1 BESTSELLING

GUIDE TO THAILAND) คนทั่วไปอาจมองว่าหนังสือท่องเที่ยว (Guidebook) ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง และข้อแนะนำอื่น ๆ เช่น ช่วงเวลาที่ควรไปหรือไม่ควรไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง การแต่งกาย สิ่งที่นักท่องเที่ยวควรระวัง ฯลฯ แต่หาก “อ่าน” คู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวไทย Lonely Planet อย่างพินิจพิเคราะห์ จะพบว่า หนังสือท่องเที่ยวไทยเล่มนี้มีมายาคติของชาวตะวันตกเกี่ยวกับความเป็นตะวันออกแฝงอยู่ หากมองจากแนวคิดหลังอาณานิคม หนังสือท่องเที่ยวเล่มนี้แฝงด้วยการครอบงำเชิงอำนาจของตะวันตกต่อโลกตะวันออก ดังนั้นจึงน่าสนใจว่า การเขียนแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของ Lonely Planet สะท้อนมายาคติของชาวตะวันตกเกี่ยวกับความเป็นตะวันออกหรือโลกตะวันออกอย่างไร และ Lonely Planet มีวิธีการสร้างมายาคติเหล่านั้นอย่างไร

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดวาทกรรมอาณานิคมของ Edward Said ที่เสนอไว้ในหนังสือชื่อ Orientalism
2. แนวคิดมายาคติ ของ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes)
3. แนวคิดหลังอาณานิคม Postcolonialism

แนวคิดเรื่องวาทกรรมอาณานิคมของ เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said)

หนังสือเรื่อง Orientalism (บูรพทิศคดี) ซึ่งเขียนโดยชาวปาเลสไตน์ชื่อ เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) และได้รับการตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 1978 เป็นหนังสือที่จุดประกายแนวคิด “หลัง

อาณานิคม” ขึ้น ในหนังสือดังกล่าว Said กล่าวถึงตะวันออกไว้ว่า ตะวันออกเป็นการ “สร้าง” ของตะวันตก เป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดความตื่นเต้น ความรู้สึกโลดโผน ผจญภัย เป็นสถานที่แห่งความทรงจำอันงดงามและประสบการณ์ที่น่าจดจำ ซาอิดพูดถึง Orientalism ว่า เป็นเรื่องของการจัดการกับตะวันออกอย่างเป็นระบบ จนสามารถสถาปนาขึ้นเป็นสถาบันแห่งการจัดการทุกสิ่งเกี่ยวกับตะวันออก การจัดการนั้นกระทำโดยการสร้างคำกล่าวเกี่ยวกับตะวันออก สร้างมุมมองวิจิตรเกี่ยวกับตะวันออก สั่งสอน หาคำตอบให้กับข้อโต้แย้ง และครอบครองตะวันออก กล่าวโดยสรุป Orientalism เป็นวิถีแบบตะวันตกในการครอบงำ ปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และมีอำนาจสิทธิ์ขาดเหนือตะวันออกนั่นเอง (จินดา ศรีรัตนสมบูรณ์, 2553: 58)

ซาอิดใช้แนวคิดเรื่องวาทกรรมของ มิเชล ฟูโก ในการอธิบายเรื่อง Orientalism และมองว่ามันเป็นวาทกรรม เขาอธิบายว่า การมองว่าเป็นวาทกรรมทำให้เราเข้าใจถึงการที่วัฒนธรรมของชาวยุโรปเข้ามาจัดการและสร้างตะวันออก ทั้งทางการเมือง สังคมวิทยา การทหาร อุดมการณ์ วิทยาศาสตร์ และความนึกคิดจินตนาการอย่างเป็นระบบ

ในหนังสือดังกล่าว ซาอิดวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็น “ตะวันออกศึกษา” (ความรู้ด้วยตะวันออก) และที่เป็น “ตะวันออกนิยม” (ความสนใจตะวันออก) เขาชี้ให้เห็นว่า นับจากศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา โลกตะวันตกสร้างและสั่งสมความรู้เกี่ยวกับตะวันออกไว้อย่างมากมาย ในรูปของบันทึกการเดินทาง รายงานของคณะมิชชันนารี การจัดทำแผนที่ การสำรวจประชากรและพืชสัตว์ การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมตะวันออกโบราณ รายงานทางมานุษยวิทยา เป็นต้น นอกจากความหิวกระหายความรู้เกี่ยวกับโลก

ตะวันออกแล้ว ยังมีความนิยมใน “ของตะวันออก” ที่เป็นไปตามความนึกฝัน เช่น อาคารและเครื่องประดับ ภาพศิลปะตะวันออกที่นิยมนำมาตกแต่งบ้าน เรื่องราวการผจญภัยในดินแดนไกลและลึกลับ (นพพร ประชากุล, 2552: 211-214)

นพพร ประชากุล (2552: 214-215) อธิบายแนวคิดของชาติเกี่ยวกับความคิดที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกว่า ชาวตะวันตกมองว่าคนตะวันออกชำนาญเรื่องผัสสะ อารมณ์ ไม่ยึดหลักเหตุผล ชอบอำนาจเผด็จการ ไม่สนใจความเที่ยงตรงแม่นยำ และติดอยู่กับความล้าหลัง แต่ในขณะเดียวกัน โลกตะวันออกก็มีความน่าหลงใหล ละเมียดละไมลึกซึ้ง และน่าพิศวง ด้วยชุดความคิดแบบเหมารวมและย้อนแย้งกันเช่นนี้ ทำให้ตะวันตกจัดวางผู้คนต่างเผ่าพันธุ์จากตนให้กลายเป็น “คนอื่น” ที่แปลกแยกและอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าตน และปฏิบัติการเชิงอำนาจต่อผู้คนที่ตนถือว่าเป็น “คนอื่น” นั้นด้วย ดังที่ชาติดกล่าวไว้ว่า

โลกตะวันออก [The Orient] ที่ปรากฏอยู่ในตะวันออกศึกษาเป็นระบบของภาพแสดงแทนซึ่งคำจูนไว้ด้วยกำลังอำนาจ เพื่อดึงโลกตะวันออกให้เข้ามาเป็นสิ่งที่โลกตะวันตกศึกษา สำเนียงรู้และเข้ายึดครองในที่สุด นิยามที่ข้าพเจ้าเสนอเกี่ยวกับตะวันออกศึกษานี้ฟังดูออกจะเป็นการเมืองอยู่สักหน่อย นั่นเพราะข้าพเจ้าเชื่อว่าตะวันออกศึกษาเป็นผลผลิตของอำนาจและการกระทำทางการเมือง และเป็นระบบการตีความที่กระทำต่อโลกตะวันออก ซึ่งก่อปรชขึ้นด้วยอารยธรรม ผู้คน และท้องถิ่นต่าง ๆ (1991: 202-203)

ชาติดแสดงความเห็นอย่างชัดเจนว่า ตะวันตกมีวิธีการกล่าวอ้างเพื่อที่จะเข้าครอบครองตะวันออกอย่างไรเหตุผล ในความเห็นของเขา ดินแดนของตะวันออกถูกประกอบสร้างตามอำเภอใจชาวตะวันตก โดยมีวาทกรรมอาณานิคมรองรับ ตะวันตกกำหนดตะวันออกให้เป็นดินแดนป่าเถื่อน เพื่อจะสร้างความชอบธรรมในการที่ตนจะเข้ามาสำรวจและครอบครอง Said เรียกดินแดนในลักษณะเช่นนี้ว่า Imaginative Geography เขาอธิบายว่า ชาวตะวันตกแบ่งแยกดินแดนออกเป็น “ของเรา-ของเขา” ขึ้นมาเองในใจ ดินแดน “ของเขา” คือดินแดนป่าเถื่อนแบบตะวันออก ซึ่งตรงข้ามกับดินแดน “ของเรา” ที่ศิวิไลซ์แบบตะวันตก การกำหนดพรมแดนขึ้นมาตามอำเภอใจ (Arbitrary) โดยที่ไม่ได้สนใจเลยว่าอีกฝ่ายคิดอย่างไร และยอมรับการแบ่งแยกความแตกต่างนั้นหรือไม่ เป็นการแบ่งเขาแบ่งเรา และทำให้เกิดความเป็นอื่น ไม่ใช่ความเป็นอื่นทางด้านพื้นที่ภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสร้างความเป็นอื่นทางความคิดด้วย (จินดา ศรีรัตนสมบุญ, 2553: 60)

ชาติดจำแนก Orientalism ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ‘Latent Orientalism’ และ ‘Manifest Orientalism’ ประเภทหลังนี้หมายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตะวันออกที่แสดงออกในรูปของภาษา วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ลังคม ฯลฯ เขาให้ความสำคัญอย่างมากกับประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะหากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตะวันออกมีการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงนี้จะแสดงออกใน ‘Manifest Orientalism’

ในงานเขียนช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ตะวันออกยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่ยังห่างไกลความเจริญทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และการค้า เทียบไม่ได้กับตะวันตก ตะวันตกรู้จักตะวันออก

จากการวิเคราะห์ และไม่ใช่การวิเคราะห์ตะวันออก ในฐานะมนุษย์ หรือพลเมืองของชาติใดชาติหนึ่ง แต่ในฐานะที่เป็นปัญหาที่ตะวันตกต้องเข้าไปแก้ไข จำกัดขอบเขต และท้ายที่สุดใช้อำนาจความเป็นเจ้าอาณานิคมเข้าครอบครองดินแดน Said เห็นว่าแม้แต่นักวิชาการ นักเขียน ที่เรียกตนเองว่า Orientalist ก็ยังคงมีทัศนคติทางลบเกี่ยวกับชาวตะวันออกอยู่ในความคิดของนักวิชาการ นักเขียนเหล่านี้ ผู้ชายตะวันออกแยกตัวอยู่โดดเดี่ยวจากสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และไม่มีค่าใด ๆ ที่ควรแก่การเคารพนับถือ แม้จะมีทัศนคติทางลบดังกล่าวอยู่ แต่ในทางตรงกันข้าม นักวิชาการ นักเขียนเหล่านี้กลับมีความรู้สึกหวาดกลัวปนอยู่ด้วย ส่วนผู้หญิงตะวันออกเป็นสัตว์โลกในจินตนาการแห่งอำนาจของผู้ชาย (A Male Power-fantasy) ผู้หญิงแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร้ขีดจำกัด ใจ และมีความปรารถนาทางเพศอย่างล้นเหลือ นักวิชาการ นักเขียน ที่เรียกตนเองว่า Orientalist เหล่านี้ แม้จะมีอยู่ในหลายสาขา แต่ต่างแสดงทัศนคติต่อตะวันออกในทางลบเหมือนกัน แม้ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ประเทศทางซีกโลกตะวันออกที่ Orientalist เหล่านี้เรียกว่า 'The Far East', 'The Middle East' หรือ 'The Arab Near East' นั้น แท้จริงแล้วมีความสำคัญทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 'The Arab Near East' ที่เป็นเจ้าของแหล่งน้ำมันใหญ่ของโลก กลับถูกนำเสนอภาพในทางลบตลอดเวลา แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศทางซีกโลกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา กลับต้องการครอบครองแหล่งน้ำมันดังกล่าว ดังนั้น โลกตะวันออกจึงยังคงเป็นพื้นที่ที่ตะวันตกต้องการเข้าจัดการดูแลภายใต้ข้ออ้างเรื่องนโยบายต่าง ๆ ที่ตะวันตกสร้างขึ้น

นอกจากนั้น ชาอียิปต์ถูกตีภาพเหมารวม (Stereotype) ที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก และ

McLeod (2000: 44-45) นำมาสรุปเป็นข้อ ๆ ไว้ดังนี้

1. ตะวันออกไม่เปลี่ยนแปลง หยุดนิ่ง ไม่พัฒนา ตัดขาดจากความก้าวหน้า ชาวตะวันตกเดินทางไป ตะวันออกเหมือนกับเดินทางย้อนเวลากลับสู่โลกยุคเก่า

2. ตะวันออกแตกต่างจากตะวันตก เป็นความแตกต่างที่ไม่เท่าเทียมกัน ตะวันตกเข้มแข็ง มีสภาพสูงกว่า ตะวันตกมีเหตุผล ตั้งอยู่บนหลักการ ตะวันออกคือความไร้เหตุผล ไม่ปรกติ เป็นสิ่งแปลกประหลาด

3. คนตะวันออกมีลักษณะที่ติดตัวมาพร้อมกับชาติกำเนิด เช่น คนอินเดียเกียจคร้าน คนอาหรับโหดร้าย เป็นต้น การมองเช่นนี้ยิ่งเป็นการส่งเสริมความรู้สึกว่า ตนมีสภาพสูงกว่า เจริญกว่าของชาวตะวันตก

4. คนตะวันตกมองว่าผู้ชายตะวันออกเจ้าสำอาง และผู้หญิงตะวันออกมีเสน่ห์ เย้ายวน ชื่นชอบเรื่องทางเพศ ในขณะที่ผู้ชายตะวันตกคล่องแคล่ว กระตือรือร้น กล้าหาญ ผู้หญิงตะวันตกรักเดียวใจเดียว มีศีลธรรม ลักษณะของผู้หญิงและผู้ชาย ตะวันออกที่ถูกมองเช่นนี้ ยิ่งช่วยเสริมความประหลาด ผิดปรกติของชาวตะวันออกในสายตาของตะวันตก

5. ตะวันออกคือความเป็นหญิง มีลักษณะ เชื้อฟุ้ง ลึกลับ ดึงดูดทางเพศ ขณะที่ตะวันตกคือความเป็นชาย กล้าหาญ มีความสำคัญ มีเหตุผล ควบคุมตัวเองได้ดี

6. คนตะวันออกซึ่ฉลาด ไร้ใจไม่ได้ โหลเล ไม่จริงจัง มักมากในกาม ดังนั้น คนตะวันออกจึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความเจริญ และมีศีลธรรมอยู่ในระดับมาตรฐานขั้นสูงที่ตะวันตกตั้งไว้

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่เขาขีดเส้นเอาไว้ในหนังสือ Orientalism นอกจากจะแฝงด้วยวาทกรรมอาณานิคมแล้ว ยังแสดงวาทกรรมเชิงอำนาจด้วยเช่นกัน สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนใน Orientalism คือ วรรณกรรมหรืองานเขียนทางวิชาการที่นอกจากจะมีคุณค่าทางวรรณกรรม เป็นบันทึกที่ผสมผสานข้อเท็จจริงกับจินตนาการ หรือเป็นการเผยแพร่ความรู้แล้ว ยังถือเป็นเครื่องมือที่รับใช้ลัทธิจักรวรรดินิยม ทำหน้าที่ค้าจุน เผยแพร่ และถ่ายทอดอุดมการณ์ดังกล่าวด้วย

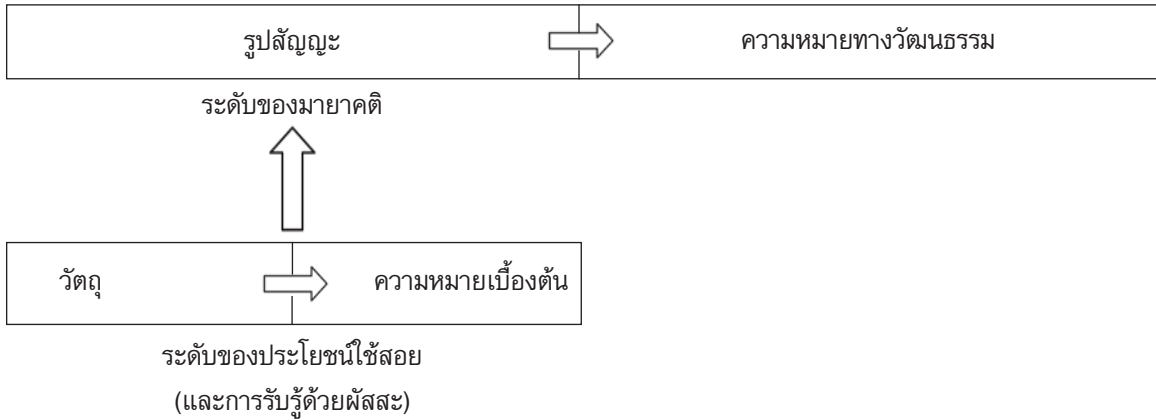
แนวคิด “มายาคติ” (Myth)

นักวิชาการชาวฝรั่งเศสชื่อ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เขียนบทความเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมทุนนิยมอุตสาหกรรมฝรั่งเศสสมัยกลางศตวรรษที่ 20 โดยนำเอาแนวคิดสัญวิทยามาใช้วิเคราะห์เครื่องใช้อุปโภคบริโภค ไปจนถึงเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ งานเขียนของเขาถือเป็นการเสนอมุมมองในเรื่องการสื่อความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในชีวิตประจำวัน ที่คนทั่วไปเคยมองว่าสิ่งเหล่านั้น เรื่องเหล่านั้น หรือแนวคิดเหล่านั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นไปตามสามัญสำนึกว่า แท้จริงแล้วมันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม แต่ผู้คนคุ้นเคยกับมันเสมือนหนึ่งมันเป็นวัฒนธรรมของสังคม และเป็นธรรมชาติที่มันเป็นเช่นนี้ บาร์ตส์เรียกลักษณะเช่นนี้ว่า “Myth” หรือ

“มายาคติ” นพพร ประชากุล (บาร์ตส์, 2551: 4) ให้คำนิยามคำว่า “มายาคติ” ดังนี้

“มายาคติ (Myth) หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า เป็นกระบวนการของการหลงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า มายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงแบบปั้นน้ำเป็นตัว หรือการโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคติมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าต่อตาเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่า มันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม เรานั้นเองที่ “หลง” คิดไปว่า คำนิยามที่เรายึดถือนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ หรือเป็นไปตาม”สามัญสำนึก”

นพพรขยายความต่อไปว่า มายาคติเข้าไปครอบงำ “ความหมายเบื้องต้น” ซึ่งเป็นความหมายเชิงประโยชน์ใช้สอยของสิ่งต่าง ๆ แล้วทำให้มันสื่อความหมายใหม่เชิงคำนิยาม อุดมการณ์ กระบวนการของมายาคติแสดงเป็นแผนผังได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ฟังแสดงการทำงานของมายาคติ (บาร์ตส์, 2551: 11)

แนวคิด “หลังอาณานิคม” (Postcolonialism)

ยุคอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้นชาติตะวันตกมีคติความเชื่อว่า ทรัพยากรมากมายและมีค่านั้น หากไม่นำมาแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อบริโภค ก็ถือว่าเป็นการสูญเปล่า ดังนั้น ระบบอาณานิคมจึงเป็นไปเพื่ออรรถประโยชน์ทางเศรษฐกิจของมนุษยชาติ คดีอีกประการหนึ่งมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin) ซึ่งอธิบายว่า วิวัฒนาการเกิดมาจากการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ผู้ที่จะรอดคือผู้ที่เหมาะสมที่สุด แข็งแรงที่สุด ความเชื่อนี้ถูกนำมาสร้างเป็นคติที่ถือเอาพันธุ์ตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ethnocentrism) เกิดความคิดที่ว่าด้วยความไม่เท่าเทียมกันของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ชาวผิวขาวคิดว่าตนแข็งแกร่งกว่าและฉลาดกว่า สมควรที่จะไปปกครองดูแลมนุษย์เผ่าพันธุ์อื่น นอกจากนี้เหล่าอาณานิคมยังยึดติดกับความเชื่อเรื่องภาระของคนขาว (The White Man’s Burden) ที่ว่า อารยธรรมสมัยใหม่ (Modern Civilization) ที่เกิดจากปรัชญาแห่งความรู้แจ้ง เป็นแสงสว่างที่ปลดปล่อยมนุษย์ออกจากความล้าหลัง งมงาย ยากเข็ญ และเป็นหน้าที่ของชาวตะวันตกที่จะนำแสงสว่างนี้ไปมอบให้แก่คนทั่วโลก

แม้ว่าในยุคอาณานิคมเพื่อพู่ ประเทศไทยจะไม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก แต่ไทยก็ได้รับผลกระทบของปรากฏการณ์อาณานิคมด้วยเช่นกัน เมื่อชาติตะวันตก เช่น อังกฤษและฝรั่งเศส รุกล้ำเข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยในขณะนั้นต้องปรับตัวอย่างมาก ดังจะเห็นจากการเร่งปรับประเทศให้เป็นสมัยใหม่ตามแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 ระบบการบริหารราชการ กฎหมาย การคมนาคม ระบบการศึกษา ระบบการแพทย์ อาคารบ้านเรือน การแต่งกาย วิถีดำเนินชีวิต หรือแม้กระทั่งแนวการเขียนวรรณกรรม การประพันธ์ดนตรีที่เห็นในปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่ได้รับการวางรากฐานไว้ในยุคที่ไทยถูกคุกคามด้วยการล่าอาณานิคมของตะวันตกแทบทั้งสิ้น

นอกเหนือจากบริบททางประวัติศาสตร์ดังกล่าว ในยุคปัจจุบันไทยมีแนวทางพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้มีการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ทั้งจากยุโรปและอเมริกา บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ใช้ไทยเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่มีค่าแรงราคาถูก ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต่างเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย ด้วยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าครองชีพ

ถูก และที่พักระดับปานกลาง จนถึงระดับหรูที่มีราคาไม่แพง การเข้ามาของชาติตะวันตกในยุคปัจจุบัน ไม่ได้เข้ามาโดยใช้อาวุธเป็นเครื่องมือทำสงครามเช่นในอดีต แต่ใช้สกุลเงินที่มีความแข็งแกร่ง ทำให้ไทยต้องเปิดประตูให้ต่างชาติยัดเข้ามาในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า สภาวะเช่นนี้เป็นสภาวะที่ไม่แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในยุคล่าอาณานิคมแต่อย่างใด การเข้ามาของชาติตะวันตกในสมัยปัจจุบันดูจะมีประสิทธิภาพกว่าในอดีต ด้วยว่าเป็นการเข้ามาของเงินลงทุนมหาศาล ความรู้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางการเงินและธุรกิจที่ทันสมัย ฯลฯ การนำเงินทุนและความรู้ ความก้าวหน้าเข้ามาในตะวันออกของชาติตะวันตกนี้ เป็นการสร้างความชอบธรรม ให้ตะวันตกสามารถเข้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลของไทยได้อย่างเต็มที่ โดยไม่เกิดการคัดค้านต่อต้านแต่อย่างใด

Ashcroft, et al. (2003: 2) อธิบายว่า คำว่า หลังอาณานิคม เป็นคำที่ครอบคลุมวัฒนธรรมทั้งปวงที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการล่าอาณานิคมของลัทธิจักรวรรดินิยม ตั้งแต่การเข้ายึดครองจนถึงปัจจุบัน และผู้แต่งคณะเดียวกันนี้ได้อธิบายคำว่า Postcolonial ไว้ในหนังสือ Key Concepts in Postcolonial Studies (Ashcroft, et al. 1999: 186-188 อ้างถึงใน จินดา ศรีรัตนสมบูรณ์, 2553: 53) ว่า เดิมคำนี้ถูกใช้ในบริบททางประวัติศาสตร์ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่ออาณานิคมทั้งหลายลุกขึ้นต่อสู้จนได้รับเอกราช ต่อมาช่วงปลายทศวรรษที่ 70 คำนี้ถูกนำมาใช้ในแวดวงวรรณกรรมวิจารณ์ ศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการล่าอาณานิคม รวมถึงยังศึกษาปฏิบัติการที่มีต่อลัทธิอาณานิคมของยุโรปตั้งแต่ศตวรรษที่ 16

และลัทธิอาณานิคมใหม่ (Neocolonialism) ในปัจจุบันนี้ด้วย นอกจากนั้น สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall, 1996 อ้างถึงใน McLeod, 2000: 32) ยังกล่าวไว้ว่า “[...] life after independence in many ways ‘is characterized by the persistence of many of the effects of colonisation’.”

การศึกษาแนวคิดหลังอาณานิคมในปัจจุบันนี้ให้น้ำหนักในเรื่องผลกระทบทางวัฒนธรรม มากกว่าเป็นเรื่องของเวลาหรือมิติทางประวัติศาสตร์

งานเขียนอีกเล่มหนึ่งที่แสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวของแนวคิดอาณานิคมและหลังอาณานิคมได้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานเขียนเรื่อง Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation ซึ่งแต่งโดย Mary Louise Pratt

ในคำนำของการพิมพ์ครั้งที่ 2 ผู้เขียนเขียนไว้ว่า หนังสือเล่มนี้ถูกมองว่าเป็นงานวิชาการที่ทำให้เห็นภาพการทำงานของลัทธิจักรวรรดินิยมในรูปแบบอาณานิคม อาณานิคมใหม่ หรือที่ไม่ได้เป็นอาณานิคม (Its Colonial, Neocolonial and Non-colonial Forms) ในความเห็นของเธอ Pratt เห็นว่า หนังสือเล่มนี้ช่วยสร้างความกระจ่างชัดให้มากขึ้น ทั้งด้านจินตนาการและความรู้ที่มีต่อลัทธิจักรวรรดินิยม เพื่อรู้จักโลกและเพื่อให้มีวิธีการที่ดีขึ้นกว่าเดิมที่จะอยู่ในโลกที่ยังคงมีวาทกรรมอาณานิคมออบอวลอยู่ Pratt เห็นว่า ความคิดเกี่ยวกับจักรวรรดินิยมยังคงปรับตัวและเปลี่ยนรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ดวงตาอาณานิคมจับจ้องไปที่พื้นที่ที่ได้รับการขนานนามว่า “พัฒนาต่ำ” (Less Developed) มันมองหาสถานที่เพื่อทำอุตสาหกรรม ปลุกพืชตัดต่อพันธุกรรม หรือพื้นที่สำหรับทิ้งขยะปนเปื้อนสารพิษ

Pratt ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า วัตถุประสงค์ของหนังสือ *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation* คือ เพื่อศึกษาประเภทของงานเขียน (Genre) และวิพากษ์วิจารณ์อุดมการณ์ที่ปรากฏในงานเขียนเหล่านั้น Pratt ให้ความสนใจอย่างมากกับขนบของการนำเสนอภาพแทน (Conventions of Representations) ที่แสดงในงานเขียนบันทึกการเดินทางของชาวยุโรป (European Travel Writing) วาทศิลป์ที่ใช้ในงานเขียนประเภทนี้ อีกทั้งยังแนะนำวิธีการอ่าน และการวิเคราะห์เชิงวาทศิลป์ของงานเขียนประเภทนี้ด้วย งานเขียนบันทึกการเดินทางของชาวยุโรปที่เธอเลือกมาศึกษานั้น มีทั้งที่เป็น Scientific และ Sentimental Travel Writing ซึ่งเกิดพร้อม ๆ กัน และมีมากขึ้นมากกว่างานเขียนแบบเดิมที่เคยเขียนกัน คือ Survival Literature

ในช่วงต้น คือ ระหว่างปี 1719-1801 Pratt นำงานเขียน 4 เรื่องมาเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์ งานในยุคนั้นมีทั้งที่เป็นเรื่องเล่าเชิงสำรวจทางทะเล (Navigational Narrative) ที่เล่าถึงการรอดชีวิตจากเรืออับปาง พายุ หรือเป็นการเข้าสำรวจพื้นที่ภายในประเทศโดยเฉพาะแถบแอฟริกาใต้ และงานเขียนในเชิงวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเกี่ยวกับพืชและสัตว์ (Exploration and Scientific Travel) งานเหล่านี้เขียนบรรยายธรรมชาติ ภูเขา แต่ไร้ผู้คน ชาวพื้นเมืองเพียงปรากฏตัวอยู่รอบ ๆ อย่างเงิบ ๆ ไร้ความสำคัญใด ๆ (Ghostly Presence) และถูกมองว่าเป็นสิ่งมีชีวิตทางวัฒนธรรม (Cultural Beings) หรือเป็นร่างที่ไร้ความสำคัญ (Bodies and Appendages) นอกจากงานที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว งานเขียนที่ปรากฏพร้อม ๆ กันคือ ประเภท Sentimentality ผู้เขียนที่รอดชีวิตจากเรืออับปางหรือถูกจับ สามารถหาเลี้ยงชีพได้จากงานเขียนประเภทนี้เมื่อกลับสู่มาตุภูมิเลยทีเดียว ช่วงปลาย

ศตวรรษที่ 18 งานเขียนที่เกี่ยวกับความรักข้ามเผ่าพันธุ์ (Transracial Love Story) มีปรากฏอยู่มาก บ้างก็เป็นเรื่องราวความรักของคนผิวขาวกับทาสผิวดำ หรือหญิงลูกผสมกับกะลาสีเรือชายชาวอังกฤษ งานเขียนประเภทนี้ ตัวละครชาวพื้นเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นวีรบุรุษหรือวีรสตรีของเรื่อง มักไม่ใช่คนที่เป็นคนผิวสี “แท้” หรือทาส “ตัวจริง” (‘Pure’ Non-whites หรือ ‘Real’ Slaves) แต่ต้องมีความเชื่อมโยงบางอย่างกับชาวยุโรปผิวขาว ภาพของตัวละครเหล่านี้มักแตกต่างจากภาพจริงของทาสผิวดำทั้งหลายช่วงต้นศตวรรษที่ 19 มีงานเขียนของนักเขียนสตรีเช่นกัน แต่มักเขียนโดยใช้มุมมองผู้ชาย และเมื่อสมเด็จพระราชินีวิกตอเรียให้ความสนใจงานเขียนประเภทนี้ งานเขียนของนักเขียนสตรีจึงมีมากขึ้นในยุคสมัยของพระองค์

เมื่อนำแนวคิดทั้ง 3 แนวคิดที่ใช้ศึกษามาประกอบกัน พร้อมกับพิจารณาภาพประเทศไทยที่ถูกนำเสนอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวใน *Lonely Planet Thailand* จะเห็นอย่างชัดเจนว่า ภาพประเทศไทยที่ถูกนำเสนอ นั้น มีมายาคติความเป็นตะวันออกแฝงอยู่ *Lonely Planet Thailand* ยังคงช่วยสืบทอดลัทธิจักรวรรดินิยมอย่างแนบเนียน และยังคงทำให้มันมีพลังอยู่ไม่เสื่อมคลาย

วิเคราะห์

Lonely Planet แบ่งแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ Bangkok, Central Thailand, Ko Chang & Eastern Seaboard, Chiang Mai Province, Northern Thailand, Northeastern Thailand, Hua Hin & The Southern Gulf, Ko Samui & The Lower Gulf และ Phuket & The Andaman Coast การแบ่งเช่นนี้ ก็คือ

การ “สำรวจ” พื้นที่ เฌกเช่นเดียวกับที่นักสำรวจในยุคล่าอาณานิคมสำรวจพื้นที่ประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของตน หากกล่าวอย่างถึงที่สุด การสำรวจนี้ ก็คือการชำแหละแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นส่วน ๆ เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยว พักผ่อน และใช้ทรัพยากรในดินแดนของผู้อื่นนั่นเอง

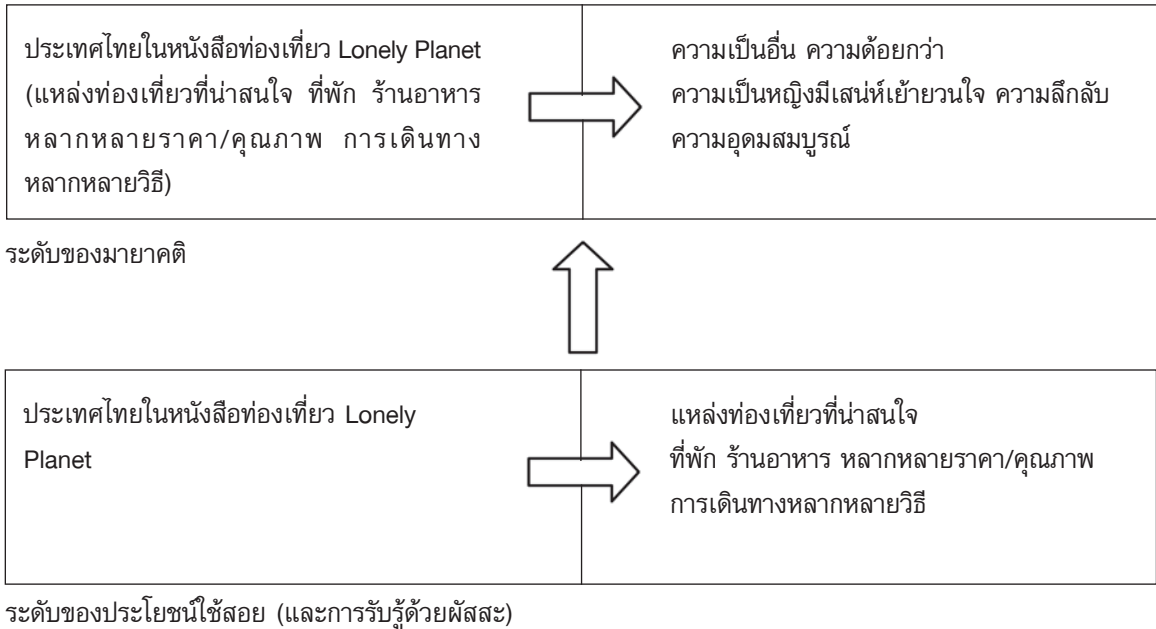
ในหน้า 3 ของหนังสือ มีข้อความดังนี้

Friendly and fun-loving, exotic and tropical, cultured and historic, Thailand beams with a lustrous hue from its gaudy temples and golden beaches to the ever-comforting Thai smile

ข้อความดังกล่าวเป็นตั้งคำจำกัดความประเทศไทยที่ Lonely Planet ให้ไว้ คำจำกัดความนี้แสดงให้เห็นอุปนิสัยคนไทย ประเทศไทย รวมถึงจุดขายการท่องเที่ยวในสายตาชาติตะวันตก ผู้อ่าน Lonely Planet จะมีภาพในใจก่อนจะเดินทางมาประเทศไทยแล้วว่า คนไทยเป็นมิตร รักสนุก (Friendly and Fun-loving) เป็นประเทศเขตร้อน มีเสน่ห์มันต์ขลัง (Exotic and Tropical) มีวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (Cultured and Historic) จุดเด่นการท่องเที่ยวมีตั้งแต่วัดวาอารามสีสันฉูดฉาด ดูไม่ค่อยมีรสนิยม หาดทรายสีทอง ไปจนถึงรอยยิ้มที่ช่วยปลอบประโลมใจไม่เสื่อมคลาย (Its Gaudy Temples and Golden Beaches to the Ever-comforting Thai Smile) จะเห็นว่า ข้อความท้ายสุดนี้สื่อนัยยะของการท่องเที่ยว

ที่มีเรื่องของการขายบริการทางเพศเป็นแรงดึงดูด คำจำกัดความประเทศไทยที่ Lonely Planet ให้ไว้นี้ ย่อมมีบทบาทสำคัญในการสร้าง “จินตนาการ” เกี่ยวกับประเทศไทยให้แก่ผู้อ่าน ก่อนจะได้มาเที่ยวชมประเทศไทยเสียอีก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปกหลังของ Lonely Planet มีข้อความ Our promise มีใจความว่า You can trust our travel information because Lonely Planet authors visit the places we write about, each and every edition. We never accept freebies for positive coverage so you can rely on us to tell it like it is. คำมั่นสัญญาดังกล่าวทำให้ผู้อ่าน “เชื่อ” ข้อเขียน ข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือท่องเที่ยวเล่มนี้ อีกทั้งผู้เขียนยังบอกอีกว่า ได้ไปเยือนสถานที่ทุกแห่งจริง และนำเสนอสถานที่เหล่านั้นออกมาแบบที่มันเป็น ยิ่งเป็นเสมือนการรับรองว่า ข้อมูลทุกอย่างเชื่อถือได้จริง พิสูจน์ด้วยการเข้าไปในพื้นที่จริง ทั้งไม่เคยรับสินน้ำใจใด ๆ เพื่อให้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงแก่ผู้อ่าน ยิ่งสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ข้อมูลที่อยู่ในหนังสือท่องเที่ยวดังกล่าวมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้อ่านเชื่อมั่นมากขึ้นว่า ภาพประเทศไทยในจินตนาการที่ตนสร้างขึ้นจากการอ่านข้อมูลจาก Lonely Planet นั้นต้องเป็นจริง

หากนำผังแสดงกระบวนการของมายาคติ ที่ นพพร ประชากุล (บาร์ตส์, 2551: 11) แสดงไว้ มาประยุกต์ใช้วิเคราะห์มายาคติที่แฝงอยู่ในหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet ผังแสดงกระบวนการของมายาคติจะเป็นดังนี้

ภาพที่ 2 ผังแสดงการทำงานของมายาคติใน Lonely Planet Thailand

ในระดับของประโยชน์ใช้สอย ประเทศไทยในหนังสือ Lonely Planet มีแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหารที่น่าสนใจ การเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ทำได้หลายวิธี แต่ในระดับของมายาคติ ประเทศไทยในหนังสือ Lonely Planet คือความเป็นอื่น ความด้อยกว่า ความเป็นหญิงมีเสน่ห์เย้ายวนใจ ความลึกลับ ความอุดมสมบูรณ์ เป็นความเชื่อที่เป็นการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมของตะวันตกต่อโลกตะวันออก โลกตะวันตกมองว่า ตนเป็นผู้ที่เจริญแล้ว และจะเป็นผู้นำความเจริญมาสู่โลกตะวันออก โลกตะวันออกด้อยกว่า อยู่ในสถานะที่ต่ำกว่า ตะวันตกมีเหตุผล แข็งแรงกว่า มีความเป็นชาย ฯลฯ แท้ที่จริงแล้วการสื่อความหมายเช่นนี้เป็นการสื่อความหมายที่แฝงเร้นด้วยคติความเชื่อ ที่ได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่ยุคอาณานิคม Lonely Planet ใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเห็นความอุดมสมบูรณ์ ทั้งบนบก เช่น ป่าเขียวชอุ่ม และในน้ำที่อุดมไปด้วยแนวปะการังอันสมบูรณ์

ลัทธิน้ำมากมาย นอกจากนั้น คติความเชื่อดังกล่าวยังแฝงด้วยชุดความคิดเชิงอำนาจว่า นอกจากจะเป็นภาระของชาวผิวขาว (ตะวันตก) ที่จะนำความเจริญมาให้แล้ว ตะวันตกยังมีความชอบธรรมที่จะเข้ามาใช้ทรัพยากรที่ตะวันออกมีอย่างอุดมสมบูรณ์ เพื่อเอื้อประโยชน์และตอบสนองวัตถุดิบประสงค์ ซึ่งในยุคปัจจุบันคือการเดินทางท่องเที่ยว ใช้เวลา และทรัพยากรในดินแดนของผู้อื่น และเมื่อตะวันตกมองว่าตนเป็นชาย การไปเยือนโลกตะวันออกอาจเป็นการตอบสนองเต็มเต็ม ฟิ้นฟูบทบาทความเป็นชายให้กลับคืนมา เพราะการเดินทางไปยังดินแดนอื่น เป็นการค้นหาและเติมเต็มความรู้สึกบางอย่างที่ไม่สามารถทำได้ในบ้านเกิดของตน ด้วยว่าความเจริญหรือความศิวิไลซ์ของโลกตะวันตกเป็นตัวทำลายแรงกระตุ้นทางเพศของชายตะวันตก (Ryan Bishop & Lilian Robinson, 1999 อ้างถึงใน นพมาตร์ พวงสุวรรณ, 2551: 17) ในประเด็นนี้ Lonely Planet บอกเป็น

นัยไว้แล้วตั้งแต่ต้นว่า นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับ “รอยยิ้มที่ปลอบประโลมไม่เสื่อมคลาย” (The Ever-comforting Thai Smile) ถือเป็น การเติมเต็มความเป็นชาย ตอบสนองจินตนาการ และทำให้รู้สึกว่าคุณยังมีอำนาจเหนือกว่า ยังเข้มแข็ง และเป็นผู้นำเช่นเดิม เหมือนอย่างในยุคล่าอาณานิคม

ภาพประกอบ คำศัพท์ และภาษาที่ใช้

ภาพประกอบ : Lonely Planet มีภาพประกอบ (ที่ไม่ใช่แผนที่) ไม่มากนัก หากเทียบกับหนังสือซึ่งมีความหนา 816 หน้า ภาพเหล่านั้นปรากฏอยู่ในส่วนต้นของหนังสือเป็นส่วนใหญ่ ที่หน้า 2-17 หัวข้อ 20 Top Experiences หน้า 25-65 หัวข้อ Month by Month หน้า 66-72 หัวข้อ Top Temples หน้า 714-720 หัวข้อ Top Festivals ภาพประกอบทุกหัวข้อข้างต้นเป็นภาพทะเล หาดทราย ทิวมะพร้าว และภาพที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น พระปราสาทวัดอรุณ วัดพระแก้ว พระธาตุดอยสุเทพ ภาพพระภิกษุสงฆ์ สามเณร พระพุทธรูป พระปราสาท อุโบสถ เจดีย์ ฯลฯ สำหรับ Lonely Planet แล้ว ทะเลและพุทธศาสนานั้นจัดเป็น 20 Top Experiences ของประเทศไทยเลยทีเดียว

หากพิจารณาเฉพาะภาพประกอบที่เป็นผู้คน ในหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet จะเห็นว่า ผู้คนที่อาศัยในประเทศไทยดูราวกับจะมีแต่ พระสงฆ์ สามเณร และชนกลุ่มน้อยหลายชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) เท่านั้น นอกจากนั้น ภาพประกอบที่ปรากฏในหนังสือเกือบทั้งหมดที่เป็นหญิง ก็เป็นภาพหญิงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ภาพประกอบที่เป็นหญิงไทยธรรมดาทั่วไปในหนังสือเล่มนี้ทั้งเล่ม มีเพียง 2 ภาพ ภาพหนึ่งเป็นหญิงไทยที่กำลังนวดให้กับหญิงหมสีทอง ภาพนี้สื่อถึงความหมายการเป็นผู้รับใช้ เป็น

ผู้ให้บริการที่จะทำให้หญิงหมตงผู้นั้นสบาย ผ่อนคลายจากการนวดสัมผัสที่ได้รับ อีกภาพหนึ่งเป็นภาพหญิงไทยนั่งบนมอเตอร์ไซค์ที่กำลังเคลื่อนที่ ภาพจึงไม่ชัด สื่อนัยของการไม่ได้เป็นผู้สำคัญแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงเครื่องประกอบและปรากฏอยู่อย่างเจียบ ๆ เท่านั้น การนำเสนอเช่นนี้อำพรางความจริงของผู้คน รวมถึงอาชีพการงานที่แท้จริงของคนไทยด้วย อีกทั้งการใช้ภาพหญิงชาวเขามาเป็นภาพประกอบสื่อนัยยะของความเป็นอื่น และยังทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า หญิงไทยมีลักษณะดังกล่าว คือ เป็นชาวเผ่าต่าง ๆ และยังดำเนินชีวิตด้วยวิถีแบบชาวเขา ส่วนภาพประกอบที่เป็นชายไทยธรรมดา นั้น เป็นภาพชายที่กำลังจุดเทียนที่กระทง ภาพชายเปลือยท่อนบน ท่อนล่างนุ่งผ้าแบบโจงกระเบนสั้นอยู่ในชบวนแห่ และอยู่ในการแสดงบางชนิด หรือภาพกลุ่มผู้ชายกำลังพายเรือในงานแข่งเรือ การนำเสนอภาพผู้ชายไทยในลักษณะเช่นนี้ สื่อความหมายว่าเป็นผู้ที่ยังมมงาย เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ไร้เหตุผล เป็นผู้ไม่เจริญ ป่าเถื่อน เป็นทาสที่ไม่นิยมการแต่งกายแบบผู้ที่เจริญแล้วเช่นตะวันตก เป็นผู้ใช้แรงงาน ต่ำต้อย นอกเหนือจากนี้ จะเป็นภาพของชายไทยที่เป็นพระสงฆ์ยืนอยู่หลังบานประตู หรืออยู่ในพิธีกรรมบางอย่าง และชายหน้าประแบ่งขาวราวกับตัวตลก อาจกล่าวได้ว่า ภาพผู้ชายไทยถูกลดทอนความเป็นชายลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างชายไทยกับชายตะวันตกที่เป็นนักท่องเที่ยว โดยนัยนี้ คือ การลดชายไทยลงให้ต่ำกว่านักท่องเที่ยวอย่างไม่สามารถนำมาเทียบเคียงกันได้ ด้วยการลดทอนความเป็นชายให้อยู่ในสถานะพระสงฆ์ ตัวตลก ฯลฯ ในอีกทางหนึ่ง การนำภาพชายไทยที่อยู่ในสมณเพศ ภาพชายประหน้าด้วยแบ่งสีขาว ภาพชายนุ่งผ้าสีแดงไม่สวมเสื้อที่อยู่ในชบวนแห่ในพิธีกรรมมาประกอบ โดยไม่มีภาพชายไทย

ธรรมชาติอยู่เลย ควบคู่ไปกับการทำให้ชายตะวันออกสูญเสียความเป็นชาย เป็นกระบวนการทำให้ตะวันออกอ่อนแอ ดังนั้น ตะวันตกจึง “พิชิต” ตะวันออกได้ การนำภาพชาย-หญิงเช่นนี้มาประกอบหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ที่อ้างว่าชายดีเป็นอันดับหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเสริมมายาคติเรื่องตะวันออกต่อกว่า ล้าหลัง ไร้ความสลักสำคัญให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

คำศัพท์และภาษาที่ใช้ในการบรรยายแหล่ง

ท่องเที่ยว: ในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ Lonely Planet เลือกใช้คำศัพท์ที่ล้วนเป็นคำที่มีความหมายว่า “สำรวจ” แทบทั้งสิ้น เช่น explore, wander down, navigate, survey เป็นต้น หรือใช้ศัพท์ตามลักษณะภูมิประเทศ เช่น trek, hike through เมื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภูเขา คำว่า dive เมื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ ทะเล นอกจากนั้น ยังใช้คำว่า tramping through, wind through ด้วย เช่น เมื่อบรรยายเกาะเต่า Lonely Planet ใช้ภาษาดังนี้ Its small size means you can explore all its jungle nooks and crannies,...(หน้า 6) คำว่า nooks and crannies มีความหมายว่า every part สื่อความหมายว่า นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจเกาะเต่าได้ทุกตารางนิ้ว หรือเมื่อเขียนถึงกรุงเทพฯ Lonely Planet บรรยายว่า The Bangkok of today...will pull you in with one of the world's biggest markets, ... and endless opportunities for urban exploration. (หน้า 6) ก็สื่อความหมายว่า นักท่องเที่ยวมีโอกาสมากมายอย่างไม่รู้จบที่จะสำรวจเขตเมือง โดยนัยนี้คล้ายกับภาพนักสำรวจดินแดนยุคอาณานิคมที่สามารถสำรวจเข้าถึงเขตเมืองอันเป็นเมืองหลวงเลยทีเดียวน

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาภาษาที่ Lonely Planet ใช้เมื่อพูดถึงโรงแรมโอเรียนเต็ลและร้าน

อาหารทั้งสี่ร้าน จะเห็นถึงวาทกรรมเชิงอำนาจของตะวันตกที่มีต่อโลกตะวันออกดังนี้

Lonely Planet อธิบายว่า โรงแรมโอเรียนเต็ลเปลี่ยนจากที่พักค้างคืนที่ไม่ได้รับการดูแลนัก (A Roughshod Boarding House) ของนักเดินเรือในศตวรรษที่ 19 กลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดผู้คนมีระดับ (Aristocratic Magnet) ด้วยชาวตะวันตก Hans Niels Anderson และเป็นที่ยุติอย่างแพร่หลายก็ด้วยชาวตะวันตกอีกเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น Joseph Conrad W. Somerset, Maugham Noel Coward, Graham Green, John le Carre, James Michener, Gore Vidal, and Barbara Cartland

เมื่อนำร้านอาหารไทยในกรุงเทพฯ 4 ร้าน ได้แก่ nahm, Bo.lan, Soul Food Mahanakorn, และ Sra Bua (หน้า 125) ร้านอาหารเหล่านี้ทุกร้านต้องมีต่างชาติ ได้แก่ ออสเตรเลีย อเมริกา และเดนมาร์กเป็นผู้เริ่มก่อตั้ง เป็นเจ้าของ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับร้านต้องเคยทำงานกับชาวต่างชาติมาก่อน ราวกับต้องการชี้ว่า หากไม่มีชาติตะวันตกเข้ามาเกี่ยวข้อง ร้านอาหารไทยเหล่านี้คงไม่สามารถยืนในระดับแถวหน้าได้ ดังตัวอย่าง

nahm [...] **Australian chef/author David Thomson** is behind what is quite possibly the best Thai restaurant in Bangkok.

Bo.lan [...] Bo and Dylan [...], former chefs at **London's nahm**, have provided Bangkok with a compelling reason to reconsider upscale Thai cuisine.

Soul Food Mahanakorn [...] Started up by **a native of Pennsylvania**,...

Sra Bua [...] Helmed by a Thai and a Dane whose Copenhagen restaurant, Kiin Kiin, scored a Michelin star.

อาจกล่าวได้ว่า การพูดถึงโรงแรมโอเรียนเต็ล และร้านอาหารทั้งสี่ร้านเช่นนี้นั้น คือ การแสดงอำนาจของตะวันตก สื่อนัยของการนำความเจริญไปให้ ต้องการแสดงให้เห็นว่า การได้รับการรับรองจากตะวันตก หรือการมีตะวันตกเป็นผู้เผยความจริงหรือมีตะวันตกเกี่ยวข้องด้วย ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งนั้น ทำให้สถานที่ต่าง ๆ ของไทยมีชื่อเสียงขึ้นมาได้ ลักษณะคล้ายกันนี้ปรากฏอีกเมื่อพูดถึงเมืองพัทยา Lonely Planet ให้ข้อมูลว่า ที่พัทยามีบาทหลวงชาวอเมริกันทำงานด้านการกุศล ในปัจจุบันโครงการภายใต้โครงการกุศลนี้เพิ่มขึ้นหลายโครงการ ทั้งยังเป็นผู้ออกตั้งสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า และโรงเรียนสอนคนหูหนวกที่พัทยา เมืองที่ Lonely Planet เรียกว่า Sin City และขยายความด้วยข้อความที่ว่า Synonymous with Prostitution การนำเสนอดังกล่าว รวากับต้องการสื่อว่า ชาวตะวันตกเป็นผู้มีสำนึกแห่งความดีงามในเมืองบาปเช่นพัทยา ดังตัวอย่าง

Among the many benevolent servants in Pattaya, Father Ray Brennan, an American priest with the Redemptorist Order who died in 2003, established a lasting and inspiring legacy that today includes six charitable programs under the umbrella of the Redemptorist Foundation. He also founded the Pattaya Orphanage and School of Deaf, both of which are now operated by the Catholic diocese. (หน้า 202)

หรือแม้แต่แหล่งวัตถุโบราณ เช่น บ้านเชียง ก็เป็นที่รู้จักได้ก็ด้วยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด

เป็นผู้พบโดยบังเอิญ ดังตัวอย่าง

What is now one of Southeast Asia's most important archaeological sites was discovered quite **accidentally in 1966. Stephen Young, a student from Harvard**, tripped while walking through the area and found the rim of a buried pot right under his nose. (หน้า 459)

แท้จริงแล้ว แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ Lonely Planet เขียนถึงเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น วัด อาหารไทย เกาะ อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่ชาวบ้านหรือคนไทยทั่วไปคุ้นชิน เห็นเป็นปกติในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับผู้อ่าน Lonely Planet แล้ว สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการค้นพบ (Discoveries) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้คน ข้อควรปฏิบัติ วัฒนธรรมรวมถึงสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นความรู้ที่แพร่ออกไปในวงกว้าง เหมือนดังที่ Pratt เขียนถึงการที่ชาวพื้นเมืองนำ Richard Burton ผู้เขียนเรื่อง Lake Regions of Central Africa ในปี 1860 ไปชม Lake Tanganyika ว่า เป็นการเปลี่ยนความรู้ท้องถิ่น (Local Knowledge) ให้กลายเป็น European National and Continental Knowledges แต่เป็นความรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับรูปแบบและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Pratt, 2008: 198) Richard Burton ใช้ “อำนาจ” ในการประเมินความงามของน้ำตก แม้ไม่ได้เข้าครอบครองน้ำตกนั้น แต่การเป็นผู้ประเมินค่าว่ามันมีความงาม ก็ทำให้น้ำตกนั้นเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสถานที่งดงามที่มีอยู่จริงในพื้นที่นั้น ๆ

วาทกรรมอำนาจแสดงอยู่ใน Lonely Planet อย่างเด่นชัด ผู้เขียนใช้อำนาจ “ตัดสิน” ให้ผู้อ่านเรียบร้อยแล้วว่า หากผู้อ่านชื่นชอบชายหาดหรือการดำน้ำ หรืออาหาร ให้ไปที่ใด หากมีเวลาเท่านั้นเท่านั้น ควรวางแผนการท่องเที่ยวและใช้เวลาอย่างไรใน

ประเทศไทย จังหวัดที่มีอาหารอร่อย จังหวัดที่เหมาะสมแก่การเดินป่า หรือใช้เวลาให้หมดไปอย่างสบาย ๆ คือจังหวัดใดบ้าง การแนะนำจังหวัดที่น่าไปท่องเที่ยวของแต่ละภูมิภาคถูกเรียงลำดับด้วยความชอบส่วนตัวของผู้เขียนเอง (Every listing is recommended by our authors, and their favourite places are listed first.: หน้า 52-53) อีกทั้งยังบอกให้ผู้อ่านสังเกตสัญลักษณ์ TOP CHOICE ที่อยู่ที่ข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรม และร้านอาหาร ด้วยว่าสถานที่เหล่านี้เป็นสถานที่ที่ผู้เขียนแนะนำเป็นลำดับต้น ๆ ว่าควรไปเยือนอย่างยิ่ง นอกจากผู้เขียนจะใช้อำนาจในการประเมินค่าดินแดนของผู้อื่นแล้ว ยังใช้อำนาจเพื่อบอกว่า หากผู้อ่านเดินทางท่องเที่ยวตามที่แนะนำแล้ว ผู้อ่านย่อมท่องเที่ยวประเทศไทยด้วยมุมมองที่แตกต่างและเข้าถึงเลยทีเดียว (New-look Guide / Comprehensive Listings)

ประเทศไทยในมายาคติ “ความเป็นตะวันออก”

หากพิจารณาเนื้อหาของ Lonely Planet สามารถสรุปมายาคติเกี่ยวกับประเทศไทยที่แฝงอยู่อย่างแนบเนียน และเป็นธรรมชาติในหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet ดังนี้

ตะวันออกเป็นทาส มีสถานภาพต่ำกว่า: เมื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า Lonely Planet บรรยายดังนี้ High-class resorts operate with Swiss efficiency as **uniformed butlers** cater to every whim. (หน้า 535) ลักษณะเช่นนี้ปรากฏเช่นกันเมื่อพูดถึงการท่องเที่ยวที่เกาะพะงัน ดังนี้ Soon, the phrase ‘private infinity pool’ and ‘**personal butler**’ will find a permanent place in the island lexicon,...

(หน้า 556-557) คำว่า **uniformed butlers** หรือ ‘personal butler’ ลื่อนัยยะสถานภาพต่ำกว่า เป็นผู้ใช้ และเมื่อแนะนำเกาะสมุย Lonely Planet ใช้ภาษาดังนี้ **Middle-aged men** strut about donning white polo shirts that contrast with their cherry-red faces, while **hired lackeys** carry around their stuff. (หน้า 538) คำว่า Middle-aged men แม้ไม่ได้ระบุว่าเป็นต่างชาติ แต่คำบรรยายที่ว่า with their cherry-red faces บอกทางอ้อมว่าเป็นชาวต่างชาติผิวขาวที่แก้มแดงเมื่ออยู่ท่ามกลางอากาศร้อน คำว่า lackeys หมายถึง คนรับใช้ (servant) ลื่อนัยยะของความไม่เท่าเทียมกัน ตะวันออกต่ำกว่า เป็นคนรับใช้ เป็นทาส

ตะวันออกลึกลับ มีความเป็นอื่น: Lonely Planet ใช้คำที่ให้ภาพบรรยากาศความไม่ชัดเจน เหมือนอยู่ในม่านหมอก อยู่ท่ามกลางหมอกควัน หรืออยู่ในแดนสนธยา ตูลึกลับ เช่น ใช้ข้อความว่า **cooling mist-shrouded mountain** (หน้า 232), Chinese Taoist shrines **shrouded in incense smoke**. (หน้า 627), **Shrouded in mystery** and steeped in local legend... (หน้า 680), But the town is not just some **lost-in-time** cultural archive (หน้า 627), **the mist-shrouded upper slopes** (หน้า 292) หรือเมื่อบรรยายถึงศาลาแก้วกู่ (SALA KAEW KU) ที่จังหวัดหนองคาย ก็ใช้ข้อความว่า **a surreal (เหนือจริง) journey** into the mind of a mystic shaman (หน้า 461)

นอกจาก Lonely Planet จะใช้คำบรรยายที่ทำให้เกิดภาพความลึกลับ เหมือนมีม่านหมอกปกคลุมอยู่ดูราวกับเป็นพื้นที่ในแดนสนธยาแล้ว ประเทศไทยก็มีความแปลกราวกับอยู่ในโลกอื่นอีกด้วย Lonely Planet ใช้ข้อความว่า you’ll feel as much like you’re

visiting **another planet** เมื่อบรรยายถึงแก่งสามพัน โบก ในจังหวัดอุบลราชธานี Lonely Planet บรรยายว่า รวากับว่านักท่องเที่ยวกำลังท่องเที่ยวในโลกอื่น Visit Sam Phan Bok (3000 Holes) and you'll feel as much like you're visiting **another planet** as another country. (หน้า 442) Birds and bats call this forest home as does **the rare** Rafflesia kerrii, one of the stinkiest flowers on the planet. (หน้า 14) หรือใช้คำว่า **a surreal landscape** เมื่อบรรยายถึงเกาะลันตา Ko Lanta ...hiking through **a surreal landscape** of limestone caves and crevices.. (หน้า 11) นอกจากนั้นแล้ว ยังพบดอกไม้หายาก (the rare) ที่มีกลิ่นเหม็นที่สุดชนิดหนึ่ง คือ Rafflesia kerrii ที่อุทยานแห่งชาติเขาสกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยยังเป็นถิ่นอาศัยของชนกลุ่มน้อยหลายชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) และบางชาติพันธุ์พบเฉพาะที่บางจังหวัดของประเทศไทยเท่านั้นอีกด้วย เช่น the Thai Lu, Mrabri, Htin and Khamu พบเฉพาะที่น่าน หรือหากไปที่แม่สอด ก็จะไปพบ **a fascinating ethnic mixture**: Burmese men in their longyi (sarongs), Hmong and Karen women in traditional hill-tribe dress, [...] การให้ข้อมูลเช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านจินตนาการถึงผู้คนในประเทศไทยว่า เป็นชนกลุ่มน้อยหลายชาติพันธุ์ที่แต่งกายแปลก ไม่เหมือนกับผู้คนในโลกตะวันตกที่ผู้อ่านอยู่ มีความเป็นอยู่และดำเนินชีวิตแบบลำหลังแตกต่างไปจากการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศของผู้อ่าน ที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เจริญแล้ว

ตะวันออกมีความอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่งดงาม: เมื่อบรรยายถึงแหล่งท่องเที่ยวทางภาคตะวันตก เช่น จังหวัดกาญจนบุรีที่มีพื้นที่ป่า หรือเกาะช้าง จังหวัดตราด เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง

ที่นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลแล้ว ยังมีพื้นที่ป่าด้วย Lonely Planet ใช้คำศัพท์ที่หมายถึงความบริสุทธิ์ ยังไม่ได้รับการพัฒนา คำศัพท์ที่ใช้มีดังนี้ undeveloped, underdeveloped, blissfully undeveloped, unspoiled, virgin, undiscovered นอกจากนั้น ยังมีเสน่ห์ มีมนต์ขลัง เป็นป่าเขียวชอุ่ม อันทุดมสมบูรณ์ เช่น exotic, tropical, tropical ambience, jungle, a verdant jungle, dense jungle, wilderness, wild, Thailand's wild west, lush forests ความอุดมสมบูรณ์นั้นมีอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ Lonely Planet ใช้คำดังนี้ healthy rainforests, the fertile river valleys, densely forested island, a large variety of birdlife, great marine life, underwater fields of giant clams, healthy coral reefs

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำเมื่อไปท่องเที่ยวแถบตอนกลางของไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอยุธยา ลพบุรี กาญจนบุรี ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบเดินป่า และทำกิจกรรมแนวผจญภัย (Trekking and Adventure Activities) ทั้งนี้เพราะยังมีธรรมชาติที่ดิบ the untamed jungle มีสัตว์ป่า เช่น เสือ ช้าง เสือดำ ชะนี ซึ่งเป็นสัตว์ที่ Lonely Planet เรียกว่าเป็น Thailand's Iconic Creatures

เมื่อบรรยายหาดทราย Lonely Planet ใช้คำเหล่านี้ soda-white beaches, golden beach, white sand beach, brilliant white beaches, unspoilt shorelines, smooth white beaches, powder-white sand, the long, blonde, silky white-sand beaches และเมื่อบรรยายน้ำทะเล Lonely Planet ใช้ศัพท์ เช่น the water is very clear, the crystal-clear water, the clearest of water, turquoise bays, the water is like turquoise glass,

the water is a rich emerald green

ความอุดมสมบูรณ์ของป่าและพรรณไม้ รวมถึงนกชนิดต่าง ๆ ที่พบในพื้นที่ที่มีธรรมชาติอันบริสุทธิ์ มีเสน่ห์ มนต์ขลัง และยังไม่ได้รับการพัฒนา ประกอบกับคำศัพท์ที่ใช้บรรยายหาดทรายและท้องทะเลที่สื่อภาพความงดงาม บริสุทธิ์ของหาดทรายสีทองหรือสีขาวสะอาด ที่มีทรายเนียนละเอียดราวผงแป้ง และถัดจากหาดทรายสีทองที่มีเม็ดทรายละเอียด ร่วนนุ่น เป็นน้ำทะเลสีฟ้าครามที่ใสดูแจ่มจ้าเจียระไน ความงดงามของธรรมชาติ ป่า เขา ชายหาด และน้ำทะเลนี้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาอย่างมีความสุขเพื่อ “สำรวจ” เข้าไปในดินแดนอันบริสุทธิ์ หรือท้องน้ำอันอุดมนี้ เป็นการเสริมวาทกรรมอาณานิคมและวาทกรรมเชิงอำนาจที่ว่า เมื่อตะวันตกมองว่าตนนั้นมีความเข้มแข็งกว่า มีหลักการเหตุผล มีความเจริญกว่า จึงเป็นความชอบธรรมที่ตะวันตกจะเข้าไปครอบครองตะวันออก เพื่ออ้างความชอบธรรมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล

ตะวันออกเป็นหญิงสาว เข้ายวน มีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศสูง: ในการบรรยายแหล่งท่องเที่ยว เช่น เกาะต่าง ๆ Lonely Planet ใช้ศัพท์ที่สื่อถึงความเป็นผู้หญิง เช่น บรรยายถึงเกาะข้างว่าเป็น **girl next door pretty** but not **beauty-queen** gorgeous (หน้า 216) และเรียกหมู่เกาะรายรอบเกาะข้างดังนี้ Ko Chang and **its sister island** (หน้า 216) บรรยายเกาะลันตาว่า เป็นหาดทรายที่ราวกับเป็นหญิงที่มีเสน่ห์และเข้ายวน ดังนี้ Long and thin, and covered in **beach-blonde tresses**, Ko Lanta is Krabi's **sexy beach babe**. (หน้า 669) ยิ่งไปกว่านั้น คำคุณศัพท์ที่ใช้อธิบายชายหาดเป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้กับผู้หญิงเช่นกัน เช่น slender, silky white-sand

beaches, blonde beach เป็นต้น และเมื่อบรรยายความสงบเงียบของเกาะ Lonely Planet บรรยายดังนี้ Sukorn's simple stillness is breathtaking, its authenticity a tonic to the road-worn soul. (หน้า 683) ความสงบของเกาะสุกรเป็นยาชูกำลังให้กับผู้ไปเยือนที่เหนื่อยล้าจากการเดินทาง ในที่นี้ คำว่า a tonic หรือเครื่องดื่มที่ทำให้รู้สึกสดชื่น เป็นเครื่องดื่มชูกำลัง สื่อนัยเชื่อมโยงถึงเรื่องเพศและผู้หญิง

Lonely Planet แนะนำเกาะพีพีดอน โดยเทียบว่าเหมือนกับมาริลีน มอนโร ที่ความสวยกลายเป็นสิ่งที่ทำลายเธอ ดังนี้ **Like Marilyn Monroe**, Phi-Phi Don's **stunning looks** have become its own demise. Everyone wants a **piece of her**. Though not exactly Hollywood, this is Thailand's Shangri-la: **a hedonistic paradise** where tourists **cavort** in azure seas [...] With its flashy, curvy, **blonde beaches** and bodacious jungles it's no wonder that Phi-Phi has become the darling of the Andaman coast. And, like any good **starlet**, this island can party hard Unfortunately **nothing can withstand this glamorous pace**[...] (หน้า 662)

นอกจากนั้น ยังใช้ศัพท์ หรือประโยคแสดงความเข้ายวน มีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศ กระตุ้นแรงปรารถนาทางเพศ เช่น เมื่อบรรยายถึงหาดป่าตอง ดังนี้ ..., and an ability for **turning the midlife crisis into a full-scale industry (sorry, Viagra, Patong was here first)**... Lonely Planet บรรยายป่าตองต่อไปว่า A place of concrete and silicone, and moral and gender blender, Patong is simply a free for all. Anything from a starbucks 'venti latte'

to an, ahem, companion for the evening is available for the right price. (หน้า 638-9) ลีโอนัยยะถึงความสามารถของผู้หญิงที่ทำให้ชายสูงวัยที่มี midlife crisis เปลี่ยนไปเป็นชายที่มีสมรรถนะทางเพศดีขึ้นจนถึงขั้นสูงสุด (a full-scale industry) และเมื่อบรรยายลักษณะภูมิประเทศของเกาะมุก Lonely Planet บรรยายว่า ภูมิประเทศของเกาะมุกสามารถทำให้ผู้ไปเยือนเกิดความปั่นป่วนด้วยแรงปรารถนาได้ [...] and you may feel Ko Muk's topography stir something deep and wild in your primordial soul. (หน้า 638-9)

ในการพูดถึงโรงแรม หรือแนะนำร้านอาหาร เช่น โรงแรมโอเรียนเต็ล Lonely Planet เรียกโรงแรมโอเรียนเต็ลว่า BANGKOK'S GRANDE DAME คำว่า GRANDE DAME หมายถึงสตรีที่ได้รับการยกย่องจากงานที่เธอทำ หรือในภาษาอังกฤษแบบอเมริกันดั้งเดิม หมายถึง ผู้หญิง นอกจากนั้น เมื่อจะแนะนำร้านอาหารไทยในกรุงเทพฯ 4 ร้าน ได้แก่ nahm Bo.lan Soul Food Mahanakorn และ Sra Bua ก็ใช้ชื่อหัวข้อว่า PRETTY THAI FOR A WHITE GUY ชื่อหัวข้อมีนัยยะทางเพศ สื่อถึงการเชิญชวนชาวต่างชาติผิวขาว A WHITE GUY ให้เข้ามาลิ้มลองอาหารไทยที่มีรสชาตอร่อย(PRETTY THAI)

ในประเด็นนี้ ชูศักดิ์ ภทฤกุลวนิชย์ (2546: 122) ได้เขียนไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

...นักท่องเที่ยวชาวตะวันตกที่มาเที่ยวเมืองไทย นอกจากจะได้รับการตอบสนองทางมายาคติด้านความรู้สึก เป็นชายที่ได้เข้ามาครอบครอง “หญิง ตะวันออก” ผ่านการได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ได้พบกับรอยยิ้มสยาม ได้สัมผัสวัฒนธรรมชาติอันสวยงาม ได้เห็น

ศิลปะอันอ่อนช้อยแล้ว ในกรณีของนักท่องเที่ยวชายที่เคลิบเคลิ้มไปกับเสน่ห์ของ “หญิง ตะวันออก” พวกเขายังได้รับการตอบสนองทางด้านกายภาพของการเป็นเจ้าของหญิงไทย ผ่านการขายบริการทางเพศหลากหลายรูปแบบไปด้วยพร้อม ๆ กัน

ยิ้มสยามจึงเป็นมากกว่ารอยยิ้มของผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี หากเป็นยิ้มที่เชื้อชวนให้ชาวตะวันตกมาแสวงหาความสุขบนเรือนร่างของเจ้าของรอยยิ้ม หรือไม่กี่บนแผ่นดินที่เจ้าของรอยยิ้มนั้นอาศัยอยู่

ดูเหมือนว่าหนังสือ Lonely Planet กำหนดสถานะผู้อ่านไว้ให้เป็นชายผิวขาว และประเทศไทยเป็นเพศหญิงที่รอการมา “สำรวจ” ของนักท่องเที่ยว น่าสนใจว่าผู้อ่านที่เป็นหญิงคิดอย่างไรกับสถานะที่ถูกกำหนดนี้ ในหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely Planet มีนักเขียนหญิง 2 คนร่วมเขียนด้วย (จากนักเขียนทั้งหมด 7 คน) หากอ่านหนังสือท่องเที่ยวเล่มนี้โดยไม่ทราบว่าเป็นเพศใดแล้ว ผู้อ่านจะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างข้อเขียนของนักเขียนชายหรือหญิงเลย นักเขียนหญิงทั้งสองเขียนแนะนำ หัวหิน อ่าวทะเลทางใต้ ปรานบุรี ประจวบคีรีขันธ์ หรือ เกาะช้างและอีสเทอร์นซีบอร์ด เช่น พัทยา ระยอง หรือภูเก็ต และชายฝั่งแถบอันดามัน เช่น กระบี่ ตรัง ฯลฯ ในลักษณะการมองว่า เกาะต่าง ๆ เป็นหญิงสาวที่มีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศ มีความเข้ายวนเช่นกัน เช่น เมื่อบรรยายถึงเกาะช้าง ก็ใช้คำคุณศัพท์ที่ใช้บรรยายผู้หญิง เช่น pretty but not beauty-queen gorgeous เป็นต้น ดังนั้น มุมมองของนักท่องเที่ยวหญิงเหล่านี้จึงไม่น่าจะแตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวชายแต่อย่างใดผู้อ่าน

ที่เป็นนักท่องเที่ยวหญิงจึงอยู่ในสถานะที่มองประเทศไทยด้วยสายตาของผู้ชายเช่นกัน

สรุป

จะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ผู้เขียน Lonely planet ใช้ภาษาและภาพประกอบเป็นเครื่องมือในการสร้าง “ความเหนือกว่า-ความด้อยกว่าหรือความแตกต่างของโลกตะวันตกกับโลกที่ไม่ใช่ตะวันตก” อย่างแนบเนียนและเป็นธรรมชาติ ภาษาและภาพประกอบแสดงให้เห็นถึงการที่ตะวันตกสร้างให้ “ดินแดนที่ไม่ใช่ตะวันตก” ด้อยกว่าตน เป็นดินแดนที่ล้าหลัง ไร้ความเจริญ ผู้คนงมงาย เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ การนำภาพผู้หญิงชาวเขาหรือชายไทยที่ไม่สวมเสื้อมาประกอบในหนังสือ ทำให้ผู้อ่านคิดว่า คนไทยมีลักษณะเช่นนี้ สร้างภาพความล้าหลัง ยังไม่ได้รับการพัฒนา ต้อยต่ำ เป็นอื่น การใช้ภาษาบรรยายถึงป่าเขี้ยวข่ม ท้องทะเลที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำปะการัง สร้างความชอบธรรมเพื่อเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนในดินแดนของผู้อื่น โดยนัยนี้คล้ายคลึงกับนักสำรวจจากตะวันตกเข้าสำรวจดินแดนไกลโพ้นในยุคล่าอาณานิคมนั่นเอง การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร ที่ต้องมีตะวันตกเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งจึงมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก หากไม่มีตะวันตก โรงแรม ร้านอาหารไทยเหล่านั้น บ้านเชียง ฯลฯ ก็อาจไม่เป็นที่รู้จักก็ว่าได้ เป็นตัวอย่างที่แฝงนัยที่ต้องการแสดงอำนาจที่เหนือกว่าของตะวันตกต่อโลกตะวันออก ท้ายที่สุดแล้วอาจสรุปได้ว่า มายาคติของชาวตะวันตกเกี่ยวกับโลกตะวันออก ยังคงได้รับการถ่ายทอดและสืบต่ออย่างเป็นธรรมชาติและแนบเนียน ผ่านหนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวประเทศไทย Lonely planet และเป็นการตอกย้ำว่า จินตนาการเกี่ยวกับประเทศไทย

ในความคิดของชาวตะวันตกยังคงถูกครอบงำด้วยมายาคติของคนตะวันตกเกี่ยวกับ “ความเป็นตะวันออก” อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- Ashcorft, Bill, et al. 2003. **The Empire Writes Back**. London, England: Routledge.
- Barthes, Roland. 2008. **Myth: Mythologies of the Selected**. Translated by Wanpimon Angkasirisap. Bangkok: Kobfai. (in Thai).
- บาร์ตส์, โรลิ่งด์. 2551. **มายาคติ: สรรนิพนธ์จาก Mythologies**. แปลโดย วรณพิมล อังคศิริสรรพ. กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- Innes, C.L. 2007. **The Cambridge Introduction to Postcolonial Literatures in English**. London: Cambridge University Press.
- Ko Tao: the World 10th Popular Island and the 1st Popular One in Asia** [Online]. 2014, October 24. Available: <http://travel.sanook.com/1391931/10-เกาะยอดนิยมของโลก-มีเกาะเต่าของไทยติดอันดับ-1-ในเอเชียด้วย> (in Thai).
- 10 เกาะยอดนิยมของโลก มีเกาะเต่าของไทยติดอันดับ 1 ในเอเชียด้วย** [ออนไลน์]. 24 ตุลาคม 2557. เข้าถึงจาก: <http://travel.sanook.com/1391931/10-เกาะยอดนิยมของโลก-มีเกาะเต่าของไทยติดอันดับ-1-ในเอเชียด้วย>
- McLeod, J. 2000. **Beginning postcolonialism**. Manchester, England: Manchester University Press.
- Pattarakulwanit, Chusak. 2003. **Cultural Footnotes**. 2nd ed. Bangkok: Vi Pa Sa Publishing Houses. (in Thai).

- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. 2546. **เชิงอรรถวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- Prachakul, Nopporn. 2009. **York Ak Sorn Yon Kwam Kid Volume 2: Social Studies Issues**. Bangkok: Read and Vi Pa Sa Publishing Houses. (in Thai).
- นพพร ประชากุล. 2552. **ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: อ่านและวิชาษา.
- Pratt, Marry Louise. 2008. **Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation**. 2nd ed. London, England: Routledge.
- Post Colonial Discourses and ‘Sex Tourism’**. [Online]. 2014, October 4. Available: <http://www.e-ir.info/2011/08/15/postcolonial-discourses-and-sex-tourism/>
- Poungsuwan, Nopmat. 2008. **“Smiles of Deceit”: “Farangs” and the Imaging of Thailand in Contemporary Western Novels**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- นพมาตร์ พวงสุวรรณ. 2551. **“รอยยิ้มแห่งมายา”: “ฝรั่ง” และการสร้างจินตนาการเรื่องเมืองไทยในนวนิยายตะวันตกร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Said, W. Edward. 1991. **Orientalism**. London, England: Penguin Books.
- Sriratanasomboon, Chinda. 2010. **Thai Women in German Eyes: the Representation of Thai Women in Contemporary German Writings**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- จินดา ศรีรัตนสมบุญ. 2553. **เยอรมันมองหญิงไทย: ภาพแทนหญิงไทยในงานเขียนเยอรมันร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Thailand, One of the World Most Popular Tourist Spots** [Online]. 2014, October 24. Available: travel.thaiza.com/ประเทศไทยติดอันดับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมติดอันดับโลก/244400 (in Thai).
- ประเทศไทยติดอันดับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมติดอันดับโลก** [ออนไลน์]. 24 ตุลาคม 2557. เข้าถึงจาก: travel.thaiza.com/ประเทศไทยติดอันดับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมติดอันดับโลก/244400
- Thailand: the World 10th Tourist Spot Ranked by UNWTO** [Online]. 2014, October 24. Available: <http://travel.kapook.com/view95929.html> (in Thai).
- ไทยติดที่ท่องเที่ยวฮิตอันดับ 10 ของโลก จากการจัดอันดับของ UNWTO** [ออนไลน์]. 24 ตุลาคม 2557. เข้าถึงจาก: <http://travel.kapook.com/view95929.html>
- Williams, China, et al. 2012. **Lonely Planet: Thailand**. 14th ed. Melbourne, Australia: Lonely Planet Publication.

Miss Narumol Chantrasupawong received her Master of Arts Degree in Linguistics from Chulalongkorn University. She is currently working at School of Humanities and Applied Arts, University of the Thai Chamber of Commerce. Her main interests are in language and language teaching.